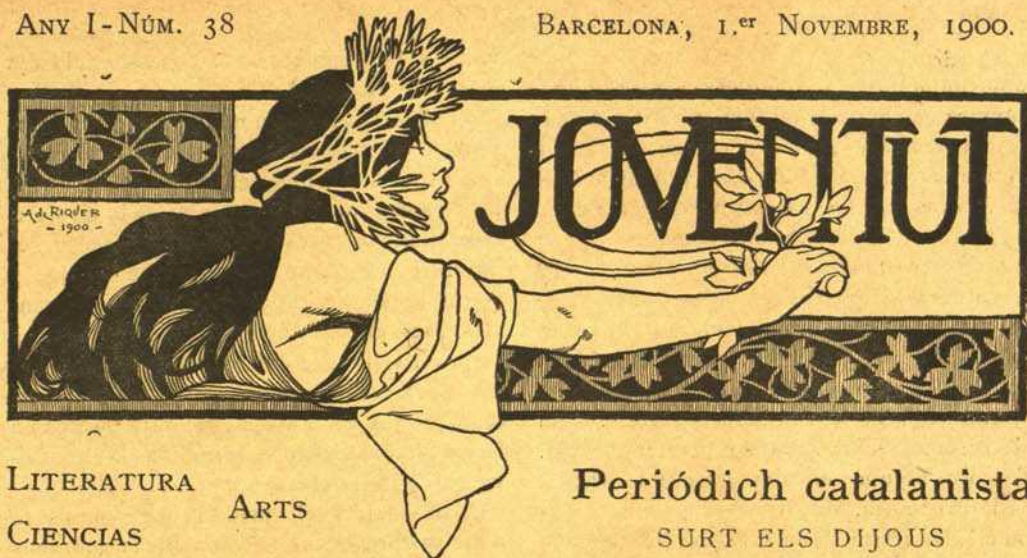

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

Preu d'aquest número ab son suplement:

50 cèntims de pesseta

Com ja anunciarem en l'anterior número, JOVENTUT obsequia avuy als seus subscriptors ab un Suplement artístich que dedica á Eleonora Duse.

Ens proposavam (y aixís ho varem manifestar), que l'aparició d'aquest Suplement coincidís ab la primera representació de la Duse, á quin efecte estavem resolta á posarlo á la venda'l dimars al vespre; però com sia que la vinguda de la eminent actriu s'ha retrassat per tres ó quatre díes, no ha sigut necessari anticipar la sortida del número ni alterar, per tant, la costum de que JOVENTUT surti'ls dijous.

El Suplement no's ven per separat. Junt ab el número corrent, son preu es de 50 cèntims.

SUMARI: Sobre l'egoisme y altrás cosas, per F. Puja-lá y Vallés.—La «Gioconda» d'en Gabriel d'Annunzio, per Celesti Galcerán.—Teatres, per Emili Tintorer.—Lo perdurable, per Lluís Via.—Bibliografia: Visions & Cants de Joan Maragall, per Oriol Martí.—En Joan Fastenrath, per Rafel Noguera y Oller.—Novas.

SUPLEMENT ARTÍSTICH: Eleonora Duse. Notas biográficas y críticas, ab diversos retrats d'aquesta artista.

SOBRE L'EGOISME Y ALTRAS COSAS (1)

III

Un dels cassos més grans del egoisme humana productor de grans obras, es el de Boudha al crear sa religió. El recitament del

gènesis de sa obra es tan curiós y s'adapta tan bé com á exemple á las ideas per mi emesas en els dos articles anteriors, que no puch menys de ressenyarlo, no obstant haver dit que tractaria tot seguit del individu-societat. Entre-paréntesis que prego'm perdonin els lectors, si volen.

Siddhârtha, qu'havia ab el temps de devenir Boudha, va náixer á Kapilarastou (India Central), el sigle VII a. de nostra era. Son pare, Couddhadana, pertanyia á la familia dels Çakyas y á la rassa solar dels Gotàmides. Sa mare, nomenada Màya Devi, devia son nom (Màya-ilusió) no sols á la extremada bellesa del seu cos, sinó á la de sa inteligencia, que la superava.

(1) Véginse'ls números 34 y 36 de JOVENTUT.

El dolor de la vida pesava sobre Siddhārtha ja desde sa infantesa; sentia intuitivament que la debilitat del esperit era causa del seu dolor, mes devia sa existencia atravessar encara per grossas probas animicas, avans no's fes càrrech y convicció de lo qu'allavors sols eran pressentiments.

«Els tres mons: el món de Deu, el dels Asouras y'l dels homes — meditava Siddhārtha—son cremats pels dolors de la velle-sa y de las malalties; son devorats pel foch de la mort y privats de guia. La vida d'una criatura es semblant al llamp dels cels. Com el torrent que devalla de las montanyas, s'escorra ab una velocitat irresistible. Pel fet de la existencia, del desitj (1) y de la ignorancia, las criaturas en la *estada* (teoria de la transmigració) dels homes y dels Deus, estan en el camí de tres mals. Els ignorants rodan per aquest món lo mateix que roda'l torn del terrisser. Las qualitats del desitj sempre acompanyadas de temors y de miserias son las arrels dels dolors. Ellas son més temibles que'l tallant de la espasa ó la fulla del arbre verinós. Com una imatge reflexada, com un desvaneixement ó'l vértich de la dansa; com un somni, com un enrahonament va y fútil; com la màgica y'l miratge, son formadas de falsetat; y buydas com la escuma y la bombolla d'aygua. Las malalties arrencan á n'els sers el seu llustre y fan decaure'ls sentits, el cos y las forsas. Ellas encaminan ó menan el fi de las riquesas y dels bens...»

Aqueixas ideas fereixen l'egoisme de la seva existencia, y aquest egoisme y aquest anhel de no conformarse ab las miserias de la vida qu'ell haurá de sufrir també, l'indueixen després á abandonarho tot, en busca de la Veritat, únich consol y remey en qu'ell creurá pera salvar al món de sas desgracias. Segueix meditant:

«La criatura més agradable y més estimada desapareix per sempre: no torna més als nostres ulls; com la fruyta y la fulla cayguda del arbre en la corrent del riu. L'home allavors, sense company, sense segón, se'n

va tot sol é impotent ab la posessió del fruyt de sas obras...»

«Tot compost ha de morir; lo qu'es compost no es may estable: es el vas d'argila que's trenca á la més débil topada; es la ciutat de sorra que no s'aguanta; es la riva arenosa d'un riu. Mes la sustancia, sense ser durable, no té, no obstant, interrupció, y d'aquí la perpetuïtat aparent de las sustancias. Mes el sabi no's deixa enganyar. La fusta refregada, la que refrega, y l'esfors de las mans: veusaquí tres cosas d'ahont surt el foch; mes ell s'apaga, y'l sabi'l busca en l'espai vanament, y's pregunta: ¿D'ahont es vingut? ¿Ahont es anat?»

Aixis mateix ell medita que'l sabi's fa aqueixas preguntas dels sons de la veu, dels de las flautas, dels dels llahuts. Y dubta de qu'existeixi la sabiesa. Es precis, donchs, buscarla. Ell ha de salvar al món, salvantse á si mateix dels seus mals. El seu egoisme li mana. Ell troba la Lley de que la sabiesa ha de ser el medicament.

«Cent vegadas jo m'he dit: Després d'haver atrapat la inteligencia suprema (Boudhi) jo, que'm semblaré als sers vivents, els hi ensenyaré la porta més segura de la immortalitat. Retirantlos del Occea de la Creació (es á dir: reconcentrantlos), jo'ls establiré á la terra de la paciència. Lluny dels pensaments nascuts del torbament dels sentits, jo'ls hi daré'l repós.»

Cóm pot haver desaparegut tan gran civilisació, mare de tals ideas, y sols restar l'anémica y malaltissa de nostres dias!

Siddhārtha tenia encara que sentirse més egoista de sa existencia en las quatre sortidas y retorns que feu, y que son importants y precisos en els anys de las llegendas Brahmanicas.

Un dia sortia de son paláu per la porta del Est, per'anar á Lomubini, acompanyat de gran séquit, quan trobá pel camí á un vell decrepit.

Y preguntá al seu cotxer ab ironia:

«¿Qui es aquest home? Es de talla curta y sense forsas. Sa carn y sa sanch estan disse-cadas, sas dents ballan, son cos es magre, y apoyat en son bastó camina ab pena, ensopegant á cada pas. ¿Es aqueixa la condició particular de sa familia, ó bé es la lley de todas las criaturas del món?»

(1) Entén el desitj, com se desprén de paraulas difas després dels set anys de soletat, en el sentit de desitj de cosas materials. Diu per exemple: «Que'm pudreixi sota aquest arbre si desitjo res; ni una casa.»

«Senyor,—digué'l cotxer:—es un vell; débil y sense foras, es despreciat pels próxims; sens apoyó é inhábil, se l'abandona com l'arbre mort. La juvenesa es vensuda per la vellesa; vostre pare y vostra mare, y vostres parents y vos mateix, seréu vells...»

«Aixis, donchs,—replicá Siddhártha fent girar el carro cap á sa casa, ple de dolor—la criatura ignorant es débil. No vull anar á gosar; torna endarrera...»

Un altre dia sortí per la porta Sur. Y trobá á un home malalt, y després de la pregunta y resposta corresponents, digué al cotxer, fent aixis mateix girar el carro:

«La salut es, donchs, com el joch d'un somhi, y'l dolor del mal té aqueixa forma insoportable.»

A la tercera sortida per la porta Oest, trobá un home mort, voltat de parents que cridavan desesperats, tirantse terra al cap. Ell digué:

«Ah, pobre joventut qu'ha de morir en mans de la vellesa; pobre salut que destrueixen las malalties! Si no hi hagués vellesa, ni malalties! Si ellas y la mort estiguessin per sempre encadenadas!...»

La quarta sortida té caràcter religiós, indiferent á nostre assumpto. Siddhártha no vol ser vell, no vol estar malalt, no vol morir, y ell ha de conseguirho. Aqueixos mals son anexes al cos. Qui viu en el cos, patirà aquests mals del cos. L'esperit es lliure d'ells. Es precis viure en l'esperit, que sempre es sá, sempre es jove, es immortal. Aixó li dicta l'egoisme de la felicitat de sa existencia, y, egoista de la Veritat, qu'es la que ha de donarli'l goig, desprecia sos bens, sos palaus de cadaestació: el de Primavera ahont á la riva dels estanys hi veu náixer y obrirse'ls lotus entre las ayguas, com els de Tardor, ahont veu las fullas secas caure per terra; desprecia sa corona, sos servidors y sa muller, més hermosa que'l sol quan matina, de pits forts, rodones cuixas, y possehidora de las trenta dugas qualitats espirituals y condicionals que varen ferla sa esposa, y se'n va meditant á ferse Bouddha, envers la montanya: á dominar la Veritat pera viure en l'ànima y no en el cos, sol entre'ls udols de las feras á la nit, y'ls raigs del sol qu'abrusa tot el dia...

Son egoisme de la Veritat li ha fet despre-

ciar el de la materia... ¿Hem de tenirli por, donchs, á n'aixó qu'en diuhem pecat?

En el proxim tractaré de lo que feya referencia en l'anterior.

Qui vulga ampliar conceptes sobre lo que queda dit, pot apéndrels en *Le Bouddha et sa religion*, d'en Barthelemy S. Hilaire, y en el *Foe-Koué-Ki*, de l'Abel Rémusat, de qui son apresos els datos històrichs.

F. PUJULÁ Y VALLÉS.

París, octubre, 1900.

LA GIOCONDA

D'EN GABRIEL D'ANNUNZIO

Fa ja alguns anys, desde las primeras lecturas de las obras d'en d'Annunzio, vaig comprendre per qué's dirigian á n'ell las miradas d'aquella joventut intelectual italiana nodrida de la més pura essencia llatina y grega, d'aquells pensadors de trenta anys qu'han sapigut recullir la herencia de trenta sigles, d'aquells artistes qu'han fet revivre ab esclat en la marcida branca literaria la sava genial que un jorn animá totas las arts florentinas.

El geni viu y ardent d'en d'Annunzio ha recorregut, ab observació potent, els recons més misteriosos de la humanitat. Es el Goethe de la nostra generació. Ningú ha cantat ab un lirisme tan agut las magnificencias y dolorosas aspiracions de la joventut contemporanea. Ell sol ha sapigut fer batre, dins la fredor del seu istil, las tragedias interiors de las ánimas. Els seus clams, las sevas invocacions á la bellesa, al amor, á la gloria, relluhirán entre lo més escullit qu'en poesia quedi del nostre temps.

El somni d'un capvespre de tardor té l'esclat y l'esplendor dels quadros de Tiépolo. Difícilment trobariam poesia trágica més sobria, més vigorosa y més magnífica. Fins dintre las fogositats del lirisme, s'hi sent la tradició del esperit llatí.

Ab la *Vila morta* m'entussiasma la esplendidés d'aquest teatre ahont las més intensas emocions de la vida intima son á cada instant avaloradas per la simplicitat de la bellesa antiga. Allavors ja se'l veyá avansar ab un pas ardent y segur per las rutas dels clàsichs grechs. *La Gioconda* y *La Gloria* han

sigut una volada més en aquesta direcció. Fora Wagner, cap artista modern s'ha acostat tant al teatre grec com en Gabriel d'Annunzio. Y la veritat, es una cosa forsa digna d'admiració'l saber donar a un subjecte familiar de la vida moderna las profunditats de la poesia y de la moral antigas. *La Gioconda* es un drama de maravellosas sensibilitats artísticas entre la familia y l'amor.

Correguda la cortina's veu: «Una cambra quadrada y calma ahont la disposició de totas las cosas revela la busca d'una armonia especial, indica'l secret d'una germanor entre las linias visibles y l'ànima qu'habita aquell lloch, que'l cuida y estima. Tot sembla ordenat per la mà d'una Gracia pensadora... Dos grans finestrals son oberts sobre'l jardí: per un d'ells se veu, destacantse del cel seré, el collet de Sant Miniato, y sa clara Seu... Es passat mitj jorn. Entra pels dos finestrals la llum, l'aroma y la melodia d'abril.»

Dins aquest poètic march d'armoniosas melangias se mou la delicadissima figura de Silvia Settala, esbelta, ab sa tristesa d'esposa sacrificada y sas bellas mans.

Silvia Settala, la esposa del jove escultor Lucio Settala, apareix acompanyada del vell mestre d'esculptura Lorenzo Gaddi, y avansa benehint la vida. Ella ha salvat al seu marit adorat é infidel, al pare de sa filla Beata, de la mort que s'havia volgut donar. Després de vetllas y angoixas sens nom li ha curat la ferida que s'havia fet al cap, y li ha curat també la llaga funesta del culpable amor que tenia dins de l'ànima. Ella's creu haver tornat la calma al cor de son estimat, y la benedicció de la vida li sembla que retorna a la casa. Parla dolsament del passat ab el vell Lorenzo Gaddi, invocant recorts estimats... Però una sorda angoixa la fa tremolar: la por de que Lucio Settala estimi encara a aquella dona hermosa y misteriosa, a aquella Gioconda que ab cada gesto cria una bellesa nova, y que ha inspirat al escultor sa més perfecta obra mestra: la *Esfinx*. Es en va que'l vell Gaddi vulgui tranquilisarla: ell mateix té pressentiments, temensas... Aixó no obstant, la reconforta:

«... Ara mateix, allà, avans d'allunyarnos per acompanyarme a fora, quan vos ha besat

aquestas estimadas mans, ¿no havéu sentit que tot son cor se fonia de tendresa y humilitat?»

SILVIA, *la cara encesa d'una lleugera flamarada*.—Si, es veritat.

LORENZO, *mirantli las mans*.—Estimadas, estimadas mans, coratjosas y bellas! Son d'una extraordinaria bellesa las vostras mans, Silvia. Si moltes vegadas el dolor las ha juntadas, ell las ha sublimisat, las ha deixat perfectas... Quan Lucio repengui'l trevall, deurá modelar las vostras mans. Tinch untos de marbre antich trobat al hort Oricelari. Li donaré, perque las hi esculpeixi y després ho penji com un ex-voto.»

Silvia no acaba de tranquilisarse. Conta a Lorenzo Gaddi que la seva rival, la Gioconda, ha conservat una clau del taller de Lucio y que hi torna tots els dias. Si Lucio arriba a saberho, ¿qué passará?

Venen Francesca Doni, germana de Silvia, y Cosimo Dalbo, amich intim de Lucio. Aquest, al arribar d'un llarch viatge a Egipte, ha sapigut el suícidí, la malaltia, la convalescencia, y ha corregut a veure al seu amich.

Francesca Doni explica a Cosimo Dalbo totas las circunstancias del suícidí. Li expresa la seva por (que té tothom en aquella casa) de que la Gioconda s'apoderi altre cop de Lucio Settala.

La escena tercera es una interessant conversació entre'ls dos amichs, en la que Cosimo Dalbo conta a Lucio meravellat, las sevas impresions d'Orient. Els ofereix, al tornar Silvia, variats recorts que'ls porta, entre ells un escarbat, mena d'amulet contra tots els mals, un talismán pera la felicitat.

Marit y muller quedan sols. La dolcesa del crepuscul primaveral, l'agradable excitació produhida per l'arribada del amich, la infinita necessitat de tendresa que's vessa pel cor encara tendre dels convalescents, totas aquestas impresions fan náixer en els llabis de Lucio Settala un himné extraordinari de gratitut a la estimada dona a qui tant ha fet sufrir, y que l'ha salvat!

La escena es tan hermosa, tan humana, que no puch resistir el goig de traduhirla:

ESCENA IV

LUCIO SETTALA *somriu ab timidesa, fent ballar entre'ls dits l'escarbat donat per DALBO,*

mentres SILVIA posa las flors sobre un gerro. Tots dos, en el silenci, se senten batre'ls cors neguitosos. El sol ponent daura la cambra. Per las finestras se veu el cel pàlit; Sant Miniato resplandeix sobre'l turó; l'ayre es dols, quiet.

LUCIO, mirant enlayre, escoltant y parlant baix.—Hi ha una abella dins la cambra.

SILVIA, aixecant el cap.—¿Una abella?

LUCIO.—Sí, ¿no la sents?

SILVIA.—Es veritat.

LUCIO.—Potser l'has portada tu, ab las rosas.

SILVIA.—Las ha cullidas Beata.

LUCIO.—La he sentida riure ara fa poch, a baix, al jardí.

SILVIA.—Qu'es felissa d'haver tornat a casa seva!

LUCIO.—Varem fer bé d'allunyarla allavors...

SILVIA.—Ha tornat més xamosa y més forta, per haver respirat la olor dels pins. Qué deu ser agradable la primavera a Boca d'Arno! ¿No hi voldries anar uns dias?

LUCIO.—Allà, al mar... ¿t'agradaria? (La veu dels dos es alterada per un petit tremolor.)

SILVIA.—Passar allà una primavera ha sigut sempre'l meu somni.

LUCIO, sofocat per la emoció.—El teu somni es el meu, Silvia. (L'amulet li cau de las mans).

SILVIA, ajupintse vivament a recullir-lo.—Ah! L'has deixat caure! En diriam un mal pressagi... Mira: el posó sobre'l cap de Beata, «petit com una llevor, gran com un destí». (Posa l'amulet sobre'l ram de flors, delicadament).

LUCIO, allargant las mans envers ella com per implorar.—Silvia! Silvia!

SILVIA, correnthi.—¿Te trobas malament? Estás pàlit... Ah, t'has fatigat massa avuy, estás massa cansat. Seu aquí, seu. ¿Vols un glop d'aquell elixir? ¿Te sents desmayar? Digas!

LUCIO, prenentli las mans ab un impuls d'amor.—No, no, Silvia; may m'he sentit millor... Tu, tu seu, asséntat aquí; y jo als teus peus, finalment, ab tota mon ànima, per adorar-te, per adorarte! (Ella's deixa caure sobre'l sofà y ell de genolls devant d'ella. Silvia, tota desconcertada y tremolosa, posa la mà sobre'ls

llabis d'ell com per impedirli de parlar. Passantli per entre'ls dits l'alé y las paraulas). Finalment! Era com una torrentada que venia de lluny, una torrentada de totas las bellesas y de totas las bondats que tu has vessat sobre ma vida desde que m'estimas; y'n tenia el cor ple, tan ple, qu'ara mateix tambalejava sota'l pes, y'm moria d'angoixa y de dolcesa, porque no gosava a dir...

SILVIA, la cara blanca, la veu apagada.—No parlis, no parlis més.

LUCIO.—Escoltam, escoltam. Totas las penas qu'has sofert, las feridas qu'has rebutsens un plany, las llàgrimas qu'amagavas perquè jo no'n tingués vergonya ni remordiments, el somris ab que desavas la teva agonia, la infinita pietat pel meu tort, la valentia invencible devant la mort, la lluyta fatigosa per la meua vida, la esperansa sempre encesa en mon capsal, las vetllas, las curas, la constant emoció, la espera, el silenci, l'alegria, tot quant hi ha de dols y d'heroich en tu, tot jo ho coneix, tot ho sé, estimada, estimada ànima; y si la violencia es bona pera trencar un jou, si la sanch es bona pera rescatarme (oh, deixam dir!) jo beneheixo la tarde y l'hora que'm portaren moribond en aquesta casa del teu martiri y de la teva fe, pera rebre un'altra vegada de las tevas mans, d'aquestas divinas manetas que tremolan, el dó de la vida. (Ell premsa sa boca agitada en las mans d'ella, y ella se'l mira a través de las llàgrimas que li brollan dels ulls, transfigurada de la felicitat impreuista).

SILVIA, ab veu apagada y trencada.—No parlis, no parlis més! El meu cor s'esberla... Tu'm sofocas d'alegria... Una sola paraula esperava de tu, una sola, cap més; y d'un cop tu m'inondas d'amor, me n'omplas totas las venas, te m'emportas més enllà de la esperansa, traspasas el meu somni, me donas la felicitat qu'està per sobre de tot pensament... Ah! ¿Qué deyas de las meas penas? ¿Qué val el dolor patit, que val el silenci forsat, qu'es una llàgrima, y qu'es un somris, en comparansa d'aquest torrent que'm transporta? Sento que més tart, per tu, per tu, me sabrá greu de no haver més sofert... Potser no he tocat el fons del dolor, però sé qu'he tocat el cim de la felicitat. (Ella acaricia perdudament el cap d'ell que té sobre'ls genolls). Alsat! alsat! vina més aprop del meu cor, re-

posa sobre meu, abandonat a ma tendresa, premsa mas mans a tos llabris, calla, somnia, recull las foras profundas de ta vida. Ah, no es a mi solzament que tu has d'estimar, no a mi solzament, sinó al amor que tinch per tu! Estima aquest meu amor! Jo no soch hermosa, no soch digna dels teus ulls, soch una humil criatura dins l'ombra; però mon amor es marvellós, es molt alt, molt alt, es sol, es segur com el dia, es més fort que la mort, es capàs d'un prodigi; ell te donará lo que li demanarás. Podrás demanarli lo que no ha sigut esperat may! (*Ella l'atrèu envers son cor aixecantli'l cap. Ell té'ls ulls aclucats, els llabris serrats; molt pàlit, embriagat, extenuat*). Alsat! alsat! Vina més aprop del meu cor, reposa sobre meu. ¿No sents que't pugui abandonar? ¿que no hi ha res al món més segur que'l meu pit? ¿que sempre'l trobarás? Ah!... jo he pensat a voltas qu'aquesta certesa podria embriagarte com la gloria. (*Ell se gira envers ella obrint els ulls, ella ab las dugas mans li allisa'ls cabells pera descubri'li'l front enter*). Bell front potent, senyalat, benehit! Que totas las llevors de la Primavera s'obrin en ton nou pensament! (*Tremolosa li besa la boca. Ell, mut, aixeca'ls brassos envers la evocatriu. El capvespre sembla una aurora*).

No crech que may el càntich de la dona amorosa al home infidel hagi estat més suau, més tendre, més divi. Cap aspresa, cap queixa: es la pluja benehida de la tendresa humana, quinas gotas tenen gust d'ambrosia.

Al comensarse'l segon acte, encara que'ns trobem en la mateixa plácida cambra, una ventada tempestuosa ha cambiat l'armonia absoluta que'ls cors de Lucio y Silvia havian trobat aquella memorable tarde. La Gioconda viu, y ab carta que Lucio ha rebut, li fa saber que cap dia ha faltat al taller ahont la passió havia creat un'obra mestra. Y ab la salut, l'afany d'art y'l desitj de bellas formas, s'ha insinuat de nou dins las venas del escultor, mentres las angoixas tornan a capolar el cor de sa muller. Lucio, després de vacilacions, en fa la confidencia a son amich Dalbo, declarantse impotent pera lluytar contra la forsa que l'empeny. Cosimo Dalbo li fa veure la necessitat de rompre aquestas relacions, canviant de taller ó fugint; ell contesta. «¿Qué'n treuré? Un demati la Giocon-

da trucarà a la nova porta; jo l'obriré; ella entrarà; y ab naturalitat li diré: Benvinguda!»

Es en va que Dalbo li recordi'l miraculós salvament acomplit per la seva dona, en va que vulgui tornar-lo al somni acariciat d'una vida nova ab Silvia... «Impossible!—diu l'infelis.—Potset m'hauria salvat si ab la malaltia hagués olvidat l'art!» Y'l desgraciat condemnat de la Bellesa, deixantse portar per un alucinament lirich, esclata en un frenètic himne a la Bellesa; ens descubreix la profunditat de la seva ànima, ens mostra la rahó suprema de la influencia exercida per la Gioconda.

Al final de la confidencia, quan encara Lucio está tremolós de recorts y desitjos, entran Silvia y sa germana Francesca. Silvia no triga gayre a observar l'agitació níviosa de son marit, qu'aquest voldria amagarli. Mentres Lucio acompanya fins a la porta del jardí a son amich, Silvia sab per sa germana que la Gioconda ha refusat entregar la clau del taller a Lorenzo Gaddi. Silvia declara allavors qu'anirà ella mateixa a buscarli, qu'allunyarà a aquella dona, que reconquistará a son marit y ab ell sa seguretat, sa ditxa, y la felicitat de Beata. Está tant decidida que se'n hi va tot seguit: justament es l'hora que la Gioconda visita tots els dias el taller! En va sa germana vol detenirla: res detura a una Silvia quan ella vol, quan ella estima. Marxa, y sa germana, desesperada, la segueix.

Comensa'l tercer acte. Ens trobem en l'ample y espayós taller de Lucio Settala.

«... El sentiment que respira l'aspecte del lloch es divers del misticisme qu'endolsia la cambra de l'altra casa. La escena y l'analogia de totas las cosas demostran una aspiració envers la vida carnal, victoriosa y creadora...»

Las dugas germanas acaban d'entrar. Silvia es coratjosa, l'altra defalleix. Silvia vol veure l'obra mestra, la *Esfinx*, que immortalisa las formas de sa rival. La bellesa es tal, que a Silvia li cauhen llàgrimes puras y consoladoras devant d'aquell marbre qu'explica totas las faltas de son marit... En aquest moment arriba la Gioconda. Francesca s'ha amagat en un cuartet vehí. Las dugas rivals se troban cara a cara.

El caràcter de la Gioconda no es pas molt humà. D'Annunzio s'ha proposat més simbolisar en ella'ls drets de la Bellesa que pintar una criatura de carn y ossos. Per aixó la escena que segueix resulta més una discussió d'idees que una escena de la realitat.

A pesar, donchs, de las no pocas dificultats pera donar vida, pera humanisar, pera fer vibrar una escena, diguemho aixís, doctrinaria, escena que resulta perillosíssima per lo esperada, s'ha de confessar qu'en d'Annunzio la emprén ab una valentia, la rodeja d'un caràcter tan tràgich, diu tan bé aquell seguit d'hermosuras, que malgrat tots els defectes de realitat, resulta ùna escullida concepció poética.

La Bellesa defensant els seus drets contra la Virtut, dugas donas disputant son imperi sobre un home en nom de privilegis oposats... Quin quadro!

«Hi ha una dona, diu Silvia, que ab malas arts ha arrencat un home á la pau de la familia; emborratxantli'ls sentits, infectantli las venas ab una febre perversa, li ha fet intolerable la vida, li ha armat la mà que l'ha posat en perill de mort, l'ha sepultat moribond per dias y dias en un llit de dolor, en quin voltant s'hi empenyava una lluyta terrible contra la mort; y que sense remordiments, pietat, ni vergonya, ha tornat al lloch del sinistre avans que la sanch ne fos rentada, meditant el rescat de la presa, esperant, calculant, prometentse'l goig d'una nova ruina... ¿La coneixeu?»

«La que jo conech, contesta Gioconda Dianti, es diferent... Respecta la gran pena y'l dolorós amor qu'os fa viure... y no mereix las vostras acusacions. Ha sigut ardentment estimada; no ha rebaixat, sinó exaltat una vida forta...»

«S'enganya, s'enganya, os enganyeu. Ell ja no os estima!», diu Silvia desesperada.

«No he sigut jo qui l'ha posat en perill de mort, reprén la Gioconda, sinó vos mateixa. Si: pera lliurar-se d'un jou ell ha volgut morir, però no d'aquell que'l lligava á mi, sinó d'un altre, del vostre, d'aquell que li imposava la vostra virtut ó la vostra lley fentlo sufrir crudelment...»

«Jo he salvat la seva vida!», crida Silvia. «Jo he salvat la seva obra!», respón la Gioconda. «Jo soch la dona llegal», declara

Silvia. «No, legal simplement», diu la Gioconda. «Es á mi qu'ell m'estima», afirma Silvia. «Els seus sentits, el seu geni'm perteneixen», pretén la Gioconda.

Y aquesta proclama'l seu imperi, l'imperi de la Bellesa y de la Passió, sobre quant hi ha de més gran en Lucio. Silvia, furiosa per sentir-se intimament vensuda, vol taparli la boca ab una mentida:

«... Lucio ja no's recorda del passat; m'encarrega de dirvos que'l deixeu en pau, que no tornéu aquí...»

La Gioconda, aturdida d'aquestas paraulas que creu veritat, crida ab furor y rabia:

«... Ah! Fins ahont l'havéu rebaixat! De quin modo! Cubrintli ab cotó l'ànima, com la ferida curada ab vostras flonjas mans! Aixís l'havéu desfet, acabat; ja es inútil! Ara comprench! Pobret! Pobret!...» Y furiosa's precipita envers l'obra mestra de Lucio, envers la *Esfinx*, vol tirar-la per terra, trencarla, ferne micas. Silvia l'ensa un crit, corra pera impedir l'acte barbre, però es massa tart... Al moment qu'ella crida «he mentit», la estatua, empenyuda per la Gioconda, s'trontolla y cau en els brassos de Silvia aixefantli las mans, las «bellas y estimadas mans», son únich tresor.

Als crits de sa germana, corra Francesca Doni, trobant á Silvia ferida y la Gioconda que fuig. Se l'ensa á socorre á la desgraciada, qu'apareix ab las mans sagnantas. En aquest instant se precipita en escena Lucio, que no té sinó temps de recullir en sos brassos á Silvia, que cau desmayada dirigint la mirada al lloch de la estatua y dihent: «Está salvada!»

Produeix una intensa emoció artistica la forsa dramática d'aquest final ahont el terror y la pietat s'hi mouhen en una serenitat d'art tan refinat, posant de relleu l'altruisme de la bondadosa Silvia.

Quart acte. Som á Boca d'Arno. «Una habitació á peu pla, tota blanca, senzilla, ab dugas parets—formant àngul—casi bé ober-tas á la llum per una rengla de vidrieras. Las cortinas son plegadas: pels vidres s'hi veuhen llaurers-rosa, els mandarins, els jonchs, els pins, la sorra d'or sembrada d'algas mortas, el mar tranquil sembrat de velas llatinas, la desembocadura pacifica del Arno; més enllá del fum, las bagas selvatjes del Gombo, las

llunyanas montanyas marmolencas de Carrara.»

Silvia ha perdut las mans, las hi han tingut d'amputar. La pobre, acostumada á amagar desgracias morals en els plechs de son cor, dissimula aquesta material en els plechs de sas mànigas. Lucio Settala no l'ha pas cuydada: ha fugit ab la Gioconda á las montanyas de Carrara; trevallà frenèticament en una nova estatua. Lorenzo Gaddi y Francesca Doni han quedat sols cuydant á la desgraciada, acostumantla á la idea de viure. Avuy han anat á buscarli sa filla Beata, que havian separat del seu costat al ocorre la desgracia.

Mirant el paisatge y'l mar, Silvia'ls espera... «Per entre'ls llaurers, espiant, apareix una figureta de dona—La Sirenetta—que té l'aspecte d'una Fada y d'una pobre. Avença ab un pas furtiu cap á la victima, portant en la mà un tros de mocador ple d'algas, petxinas, estrelles de mar.» Es la filla de la platja, torradeta pel sol, extranya, somniadora, salvatge y falaguera, que divertia á Beata en altre temps cantantli cansons ab sa veu argentina, y á qui Silvia donava sempre un tros de pa. La seva aparició es dolsa á la desamparada. Entre las dugas s'entaula un diálech tendre é intens, en que la realitat, difuminantse en un núvol de somni, s'enlayra al infinit.

SILVIA.—Donchs, es veritat que tu parlas ab las Sirenas?

LA SIRENETTA, *posantse'l dit á la boca*.—No preguntis!

SILVIA.—¿Es veritat que ningú sap ahont dorms á la nit?

LA SIRENETTA, *el mateix gesto*.—No preguntis!

SILVIA.—¿Vols que't dongui aculliment aquí, á casa meva?

LA SIRENETTA, *mirantli fixament els ulls, com si no hagués sentit l'oferta*.—Tu tens els ulls afligits. No comprenia lo que'm passava quan me miravas. Ara ho veig: tens als ulls un gran dolor. Algú se t'ha mort.

SILVIA.—Tu sola m'aconsolarás.

LA SIRENETTA.—¿Qui se t'ha mort?

SILVIA.—No preguntis!

LA SIRENETTA.—Ara't veig: tu no ets la mateixa. He pensat en una aureneta escuada

que l'altre setembre estava á punt d'ofegarse al mar. ¿Qué t'han fet? ¿Quelcòm de mal se t'ha fet?

SILVIA.—No preguntis! (*Instintivament ella s'amaga, entre'ls plechs del vestit, els seus braços capolats, d'un modo dolorós que no s'escapa á la vivesa de la encantadora criatura; la que d'improvis, com pera distreures, obra'l mocador, deixant caure son petit tresor marí que s'estén per terra*).

LA SIRENETTA, *inclinantse y escullint*.—¿Vols una estrella? ¿Una de bonica? ¿Més gran que la mà? Mira! (*Ensenya á la mutilada una estrella de cinch raigs*). Prenla! tela dono. (*La mutilada mou el cap en senyal negatiu, apretant els llavis com pera lliurarse del nus que li clou la gola*). ¿No pots? ¿Tens las mans malaltas? ¿Feridas? (*La mutilada fa que sí ab el cap. Las paraulas de l'altra's fan tremolosas de pietat*). ¿Has caygut al foch? ¿Te las has cremadas? ¿Te fan mal encara? ¿Se't curan?

SILVIA, *ab veu qu'apenas se sent*.—Ja no las tinch.

LA SIRENETTA, *ab sobressalt*.—No las tens! ¿Te las han talladas? ¿Ets manca? (*La mutilada fa que sí ab el cap, horriblement pàlida. L'altra s'extremeix d'horror*). No, no, no! No es veritat! (*Té'ls ulls fixos als plechs del vestit ahont la mutilada amaga'ls brassos*). Digam que no es veritat!

SILVIA.—Ja no las tinch.

LA SIRENETTA.—¿Per qué? ¿per qué?

SILVIA.—No preguntis!

LA SIRENETTA.—Ah, quina cosa més crudel!

SILVIA.—Las he donadas.

LA SIRENETTA.—¿Las has donadas? ¿A qui?

SILVIA.—Al meu amor.

Continúa'l diálech respirant sempre una tendresa, una placidés, una pena sense rancúnias, qu'acaba de dibuixar de má mestra la Silvia Settala de la bondat inacabable, del amor sublim.

Fuig la feréstega Sirenetta, al veure venir á Lorenzo Gaddi y Francesca Doni, dihentli com l'àngel del consol: «Adéu, adéu, tornaré!»

A las preguntas ansiosas de Silvia per Beata, Francesca contesta qu'ella s'ha avançat per evitarli una sensació massa forta, però que sa filla es allà, que vindrà tot seguit.

A instancias de Silvia, Lorenzo Gaddi y Francesca van á buscarli sa filla.

La pobre dona queda sola ab una angoixa que li tapa'l cor, esperant l'arribada de Beata.

En el silenci se sent la veu pura de la Sirennetta que diu:—Ets sola.

SILVIA, *afanyosa*.—Si, espero.

LA SIRENETTA, *acostantse*.—¿Has plorat?

SILVIA.—Si, un xich.

LA SIRENETTA, *ab pietat infinita*.—Sembla qu'hagis plorat un any. Tens els ulls cremats...

Se senten els crits alegroys de «Mama! Mama!» que l lensa Beata corrent pel mitj y precipitantse envers sa mare, ab la cara encesa y'ls cabells embullats, portant un ramell de flors á la mà.

En va li crida: «¿Per qué no m'agafas? ¿Per qué no m'estrenys? Abrassam! Abrassam!» y pasmada de veure que reculant sempre no pren las flors que li presenta: «¿No las vols? li diu. Pren! Té!»

Allavors esclata'l dolor inmens d'aquella mare que no podrà may més abraçar la seva filleta estimada. Sanglotant, plorant á dolls, cau agenollada devant la criatura espavordida, que se li tira al coll enramantla de flors, mentres la Sirennetta, cayguda també de genolls, s'acosta fins á tocar ab el front y'ls palmells de las mans á terra.

Una pietat inmensa surt del cor al acabar aquest drama d'una tendresa tan intensa.

Tot es vida, bellesa, amor, sufriment, dins aquest'obra sorprenent de passions sublims, d'ideals potents, de bondats infinitas que cubreixen de balsam las llagas de la humanitat dolorida.

Fins convenint en un excés de lirisme, en lo abstracte del caràcter de la Gioconda, petitas imperfeccions de que no està despullada cap obra mestra, pot ben dirse qu'es una de las millors del teatre contemporani, del teatre íntim de l'ànima, que potser ningú d'Europa conseguiria escriure á l'hora present.

CELESTÍ GALCERÁN

TEATRES

En plena temporada teatral, la crónica no registra cap novetat digna de cridar l'atenció

de la critica y dels aficionats. En cambi, tenim en perspectiva un aconeteixement artístich: las representacions de la Duse.

Ja'ns vagará de parlarne ab la detenció que mereixen. Mentres tant, creyém que no estarán de més algunas consideracions sobre las obras que's posarán en escena.

La Dama de las Camelias, *La Gioconda*, *La muller de Claudi* y *Tanqueray* (hauria de dirse: *La segona dona de Tanqueray*). Veus aquí'l programa de las quatre funcions. Si la Duse hagués vingut á donar una llarga serie de representacions, res tindriam que dir. Entre las demás bé'ns podiam empassar aquestas. Mes essent solzament quatre, trobém el programa péssimament combinat. Aqueix programa (¿per qué no dirho?) es indigne del públich barceloní, perque aquest públich ha demostrat en varias ocasions, y especialment á la mateixa actriu, que sab compendre y apreciar en tot son valor las obras mestras dels grans autors. Es un públich que comprén perfectament la llengua italiana, y que, relativament, está prou educat pera no deixar-se enlluernar ab obras aparatosas. Mereixia, donchs, que se'l prengués més en serio.

Peró si'l programa es indigne del públich, més indigne es encara de la Duse. Deixém apart *La Gioconda* d'en d'Annunzio, sobre la que no hi tenim res que dir tota vegada que's tracta d'un'obra nova y original d'un autor que, si ha sigut molt discutit, té un talent per tothóm reconegut. Però ¿y las altres tres? *La segona dona de Tanqueray* es un'obra inglesa que, segons diuen els que coneixen l'original, no deixa de reunir certas qualitats; mes sia que la traducció italiana es dolenta, ó sia lo que's vulga, el cas es que quan la va donar la Mariani'l públich se va aburrir soberanament, y ab rahó.

En quant á *La Dama de las Camelias* y *La muller de Claudi*, dugas de las obras més conegudas y més dolentas del convencional teatre d'en Dumas, ¿no es verdaderament ab certa recansa que las tindré'm de sentir? Entre las maravellosas qualitats de la Duse, ¿no es la primera, la que la posa per sobre de tots els actors coneguts, aquell sentiment instintiu d'humanitat, aquella innata y espontania comprensió de la vida que fa que s'identifiqui sens esforços y ab tota naturalitat

ab las concepcions més grans dels més grans artistes, que l'han cantada ab tot l'esplendor y tota la forsa suggestiva que inspiran las passions y sentiments verament humans y sincers? ¿No tenim, y no té la Duse en son repertori, els autors clàssichs de tots els països, y no n'hi té també molts de moderns que baix aquest aspecte, més per ella que per ningú, deurian ésser els preferits? ¿Per qué té d'esforsarse en fernos sentir com á reals y humans tipos tan convencionals, tan falsos, tan purament cerebrals com son els pretenciosos personatges d'en Dumas? El mèrit de l'actriu, las situacions habilidosas y'l llenguatge acerat de las obras, podrán en determinats moments arrebatarlos y fins parlar més directament al gros públich poch refinat encara; mes el públich intel·ligent, aquell que sent fondo la vida, may en obras com aqueixas hi veurá á la Duse, per més qu'ella s'esforsi, tan justa, tan espontania, tan sublim en sa naturalitat, com quan representa aquellas altrás obras que per sa humanitat s'avenen més ab el seu cor tan gran, tan senzill y tan sensible. La Duse, fent *La Dama de las Camelias*, podrà arrencar més aplausos de las masses y més plors dels ulls; però la Duse, fent *Cleopatra* ó *Nora*, per exemple, arrencará més batechs del cor y més plors de l'ànima. Per'xó'ns dol tant que'ns dongui aquellas obras y no'ns en dongui d'altras. Perque després de tant esperar-la, després de deu anys llarchs que vivim recordant-la, se'ns presenta aquí de pas com una visió, y'ns porta com únich present un ram de flors artificials coloridas y llampants, en lloch d'aquell pomell de flors ben frescas y flayrosas que ab neguit desitjavam aspirar. Qué'n treurém de que'ns las embolcalli ab paper fi y'ns las dongui ab má encisera y mirada dolsa! Las flors no farán olor, y en la má y en la mirada consoladora hi descobrirém inconscientment la incerta preocupació del engany que's disfressa.

Mes la culpa d'aixó, com d'altras cosas, no es pas tota seva; puig els programas s'han de combinar segons las condicions especialissimas de las *tournées* y segons els interessos dels empresaris, que, homes de negocis, ab l'art no hi entenen res. No hem d'enumerar els grans inconvenients de las *tournées* que sols aprofitan als empresaris; però si farém

notar que no hi ha res que, artisticament, sia més pernicios pels actors y més desconsolador pel públich. Efectivament: aqueixas *tournées* implican un repertori especial pera poder representar á tot arréu unas mateixas obras. De lo contrari'ls artistes haurien de viatjar ab un número de trajos y decoracions extraordinari. Aixó fa, ademés, que la presentació escénica sia sempre deficient, y fa que las obras que s'esculleixen sian obras de públich; no artisticas, sinó d'efecte consagrat per la generalitat. Aixís *La Dama de las Camelias*, per exemple, es obra necessaria per una *tournee* de la Duse, perque (diuhen els empresaris) encara que'l públich no entengui l'italiá, es un'obra traduhida á tots els idiomas y tothóm la coneix, y es obra consagrada, y ningú s'atreveix á criticarla, y... en fi, no hi ha més remey qu'empassarse la *Dama*!

Per altra part, els empresaris, sols atents al seu negoci, coneixen els diferents públichs molt superficialment, y es clar que, al tractarse d'anar á Barcelona (Espanya), s'creuhen qu'aquí encara no estém confirmats, es á dir: qu'en materias d'art, com en totas las demés, estém tan atrassats com els indis. En Dumas (diuhen ells), pera gent tan rutinaria encara es massa bo, tal volta massa avansat! Dumas, donchs! Un altre inconvenient está en els gastos extraordinaris que implica'l viatjar continuo ab numerosa companyia y grossa impedimenta. Han de fixarse, donchs, els preus molt alts, y per tant las funcions han d'ésser pocas en cada punt ahont passarà. ¿No seria més bonich, y en definitiva de resultats més positius pera tothóm, fer las *tournées* ab major calma, encara que fossin més espayadas, podent aixís fixar preus més reduhits qu'assegurarian á l'artista plens á vessar y gloria centuplicada? ¿No es verament de dordre que per la excessiva avaricia d'un empresari succeixi, com va succehir á Turin quan la *tournee* Duse-Zacconi, que fixada la entrada general en quatre liras, el públich no va respondre y á la següent representació tingueren de rebaixarla á dugas liras? ¿No es un verdader afront pera l'artista que'l públich y l'empresari tinguin de mercadejar pera fixar la *tarifa* del seu talent artistic?

Y prou per avuy, que'l tema es llarch y do-

na lloch á moltes consideracions. Mes no acabarem sense protestar contra qui cregui qu'en elles hi ha malavolensa y afany de criticar. Entusiastas convensuts de la eminent actriu, no cedim á ningú'l primer lloch per aplaudir-la. Precisament per'xó, perque tant l'admirém y tant la estimém, no'ns hem pogut abstenir de fer aquestas censuras, que més que censuras son queixas. Y aquestas queixas, sols signifiquen la expressió espontania y sin-

cera d'un desitj nostre; més ben dit: d'una ilusió. La ilusió de que l'obra y l'artista sian sempre dignes l'un del altre. Y la Duse, qu'es entre'ls actors l'ideal, sols deuria interpretar obras d'altres artistes tan grans com ella; dels genis; pera que, confosos en comunió suprema, poguessim gaudir l'espectacle grandios y pur del art sense màcula.

EMILI TINTORER.

LO PERDURABLE

De la edat del avior las remembransas sempre'ns arriban dolsas, embellidas per la Poesia, que segueix els pobles teixint sas anyorívolas legendas de misteri sagrat embolcalladas.

Combatuts pels plahers y las angoixas, cansats del món present, se'ns migra l'ànima... Llavors gosém entreveient somniosos las extinctas edats: visions incertas d'héroes, y monjos, y butxins y mártirs, y trovadors y fadas tentadoras... Espectres del temps vell; transmissió augusta del etern drama humá, que'ns afalaga no ferintnos d'aprop ab sas cruesas.

Vibra la veu de las edats ja llunyas, y'l seu ressó'ns arriba com un cántich; creuhém en somnis las fastuosas salas dels enasprats castells, ohím las notas de l'orga solemniais, y arréu contemplan nostres ulls admirats las vestas grises dels ascetas, las túnicas dauradas de verges y matronas, las ferrenyas armaduras dels nobles... Per las ndas pedras dels murs s'hi estenen els tapisos alternats ab blasons, ab mots heráldichs, ab terrissas sumptuosas, códexs místichs, fletxas, pitrals, espasas y rodellas; penjan dels arquitraus macissas llantias; y ornan las salomónicas columnas encrostaments de plata, d'or y evori. Ab tons fantástichs enrogeix la cambra la flamejanta llar de tihons plena; y la claror dels camps entra somorta per ojivals vidrieras coloridas, hont, ab un gesto heroich, brandant la espasa, la noble imatge del senyor campeja...

El castell tanca un món; y apar que sia món de grans ideals, d'hermosas gestas, d'anhels sublims... Pels finestrals s'hi guaytan las verdejants montanyas, sempre solas ab sos pastors y sos remats alegres: mes el castell sembla un sagrat, y á dintre la vida ha d'ésser ilusió grandiosa, y'ls homes diferents de tots els altres. El senyor fantasiant novas conquestas, resant l'asceta per guanyar la gloria, el trovayre cantant á sa estimada...

Tots, menos el joglar; el que'ls fa riure resant ó blasfemant ó dihent versos; tots menos el joglar, que per venjarsen, trassut els escarneix... Y al escarnirlos ab épicas ganyotas ó ab riallas, fa que s'esborri la ilusió grandiosa, que'ls que feyan respecte donguin pena, que'ls que semblavan héroes semblin homes, miseria humana, vas de flonja argila!... Y després s'enfureixen y'l maltractan, y li diuhen *histrí* per més vergonyal...

Mes ells han passat tots, y encara duran els accents del joglar, sas rialladas, sos planys y sas punxantas ironías... La vella edat dels somnis no'l va entendre; mes, comprenentlo al fi las edats novas, troban en ell l'Artista qu'avassalla á vius y á morts; al que potent domina virtuts y vicis y plahers y angoixas; al que, dins de son cor y de sa pensa, clou l'etern drama humá que'ns afalaga y'ns fa plorar ab llágrimas tan puras sens ferirnos d'aprop ab sas cruesas.

LLUIS VÍA

BIBLIOGRAFIA (1)

VISIONS & CANTS, de Joan Maragall. — L'Avenç. — 1900.

Si aquí's publiquessin Anuaris de Llibreria, fora molt fàcil remarcar que'l moviment bibliogràfic català queda anyalment reduït a uns quants tomes de prosa, un regular nombre d'obras dramàtiques, en sa majoria condemnades a prompte oblit, y una pluja desfeta de llibres de versos, que ab títuls similars d'*Esclats*, *Intimas*, *Impresions*, *Notas*, *Divagacions*, etc., enclouhen els esbarjos poètics de molts que no saben més que versificar, y això si'n saben.

Els volums dels Jochs Florals vos donarán la inacabable llista dels que oficialment han guanyat el títol de poeta. Cada any veuréu apareixe un jove qu'es saludat com una esperança falaguera; fins sovint repararéu una que altra composició de mèrit, que podria ésser inclosa en una Antologia de poetes catalans; però passa'l temps, y moltes esperansas se marceixen, y no troban aquelles joyas literàries sas parionas, perque una flor no fa estiu, ni una flor natural fa un poeta, y garbellant, garbellant, resulta que son molt pocs els poetes verament dignes d'ésser anomenats mestres en gaya ciencia.

Pera despertar de son indiferentisme al públich embafat de tanta y tanta fullaraca com se li dona embolicada ab versos, es precis que un d'aquells sers privilegiats, un d'aquells veritables mestres, li'n fassi present de sos preuhats treballs, que son acullits ab inmensa joya y assaborits ab fruïció.

Per aquest motiu, tan bona rebuda ha meregut el llibre d'en Maragall que'ns ocupa, triada colecció de poesias que, si ja gayre bé totas conegudas, plau trobar tan bellament aplegadas en la vistosa edició que n'ha fet «L'Avenç». No haig de pretendre darvos a coneixe en Maragall, ni menys fer critica de sas composicions, per tothom tan favorablement jutjades, sinó tan sols donar acta de rebuda del llibre que gentilmente ens ha ofert, exposant breument la impressió que'ns ha causat sa lectura.

En sa primera part, *Visions*, es ahont més

potenta's mostra la personalitat d'en Maragall. Dirias qu'atrapa la Bellesa ab ulls de pintor, ja sorprenent la naturalesa ab sas brillants notas, ja endinzantse en lo més intim dels sers, arrencantlosi sos més amagats secrets, ab vigorosas tacas de color retratant sos rostres, ó ja escorcollant sos sentiments més ocults, ab las nirviosas ratllas del aygua-fort, mostrantnos contra-claror las ánimas, pintant grandiosos quadros ab pinzellada ferma y atrevida, creacions fantásticas, emboyradas de misteris, ó delicadas imatjes ab esblaymaments d'ayguada, ó ja solzament una impressió senzilla, incerta, mitj confosa, una fulla arrencada d'album de viatge ó llibre de memorias.

Las més notables composicions del llibre son a nostre entendre *El comte Arnau*, *La fi d'en Serrallonga* y *La Sardana*.

¿Pot donarse una fantasia més hermosa que la del mal comte, conjunt de totas las passions y tots els instints de la bestia humana que l'atreuhen al fanch d'hont ha sortit, y la espiritual Adalaïsa, la enamorada del cel?

— Treu-te la capa, — li demana ella. —

Treu-te la capa, que t veuré més gran.

Desprente de ton mantell impur, deixa caure ton embolcall de vici, presentat a mos ulls més gran, més digne...

— Treu-te, tu l manto, que t veuré més bella.

— No, que só l'abadessa de Sant Joan. —

...
— Treu-te tu l manto, que t veuré més bella:
sense toca t voldria i sense vel.

Desprente d'eixos vels que tapan ta bellesa, deixamela gaudir en sa nuesa tota la hermosura de ta carn, que

... a mi l cel no m fa goig més que si l miro
desde la terra sobre meu obert:
me plau trobar-lo, quan els ulls hi giro,
buid i silenciós com un desert.

...
— Altre cel és per mi la tenebrosa
capella ont un altar brilla tot sol:

ahont l'ànima sospira per la mort qu'ha de venir

i de la terra i d'aquest món s'oblida.

El comte es carn, es terra.

— En tos llavis groixuts, de mort al dir,
com hi oneja suaument la vida!

(1) Retirat del número anterior per excés d'original.

El comte y l'abadesa's van mirant, y quant Arnau avansa hermosament...

...s gira
airosa ella an el Sant Cristó nu,
i, signant-lo an el comte, li diu: — Mira:
aquest encara és més hermós que tu! —

Y fuig el comte perseguit per las veus de la terra que'l befan perque no ha lograt á Adalaisa:

« Fill de la terra, — fill de la terra,
comte l'Arnau:
per una imatge
t'has deturat,
per un cadavre
tu que n fas tants. »
« Com el Sant Cristó — no n'he fet cap. »
« Es fusta morta: — no pot brotar. »
« Ai, sí, que brota!
Valga-m Déu vall
Quina mirada — ella li ha dat! »
«
quina mirada — deu havé estat! »

El mal comte aixordat, per las veus de la terra, sas passions é instincts, follament esperonat per son desitj no satisfet, cavalcant eternament «muntat en cavall de flames que may se li cansará», porta en sos brassos á Adalaisa «que no desclourá las parpellas fins que'l cel s'haurá enfosquit».

Adalaisa creu que l'amor ha de durla al cel, però á n'ell sols la terra'l crida.

— Arnau que m pujes al cel?
— El nostre cel és la terra.
— Ont anem Arnau? — Pel món.
— Prô jo miraré al cel sempre.
— Jo l miraré en els teus ulls
cada nit quan te despertis.
— Jo am mos ulls t'alçaré al cel.
— La carga del teu cós m'aferma a terra.
— Mos ulls faran lleu mon còs.
— Tota tu ets d'eterna dura.
— Els meus ulls són cel en flor.
— I el teu cós fruita madura!

Però no veurá'l cel, no; el comte corre com el vent, y una nit que'ls ulls d'Adalaisa se'l miran ab pietat, sent que sos peus no tocan á terra, y dona un crit d'esglay; el pes del infant en el ventre d'Adalaisa ls torna á terra.

...
i el teu esguart al cel és menys brillant.
Ja t lliguen a la terra prou forts llaços...

Doncs en la terra t deixo... I, ara, adéu.

— Arnau, si jo era teva, no eres meu?

— Jo soc sols dels meus braços i els meus passos.

Sense donárnosen compte hagueram gayre bé transcrit sencera aqueixa admirable fantasia, quina grandiositat, quina concepció genial, y quina forma d'expressió, valenta, aspra, salvatge y delicada ensemps, en fan una de las millors joyas de la literatura catalana. Certas incorreccions de forma fácils d'evitar y qu'en certs moments perjudican l'efecte, apenas se reparan en mitj d'aqueix devassall de bellesas.

Es també *La fi d'en Serrallonga* un'obra valenta y sugestiva. Ab quins tons més aspres y més encertats ens pinta la confessió d'aquell misteriós personatge, que á l'hora de la mort sembla voler dar complerta fe de vida, retratantse ell mateix ab els colors més vius!

Confessa sos pecats sens intentar atenuarlos; ans al contrari, ab certa delectació recordant lo molt qu'ha gosat, declara qu'ha sigut orgullós, irat, envejós, avar, peresós y luxuriós; però de tot s'empenedeix, perque no hi ha altre remey, fins de son tracte ab na Joana, que no creu luxuria, sinó veritable estimació.

Es cert que jo en ses carns moltes vegades hi he enterrat tant de força i de volé!

Més eren llaç d'amor ses abraçades i coronat de seny son front seré.

La Joana m'ha estat reina i esclava; molts cops ella pensava per tots dos; quan jo estava adormit, ella vetllava; ella m'ha fet valent i poderós.

M'ha ajudat am l'esguart, am la paraula; si ha calgut, am la força del seu braç; cada mig-dia m'ha llescat pa a taula i cada vespre m'ha alegrat el jaç.

En paga, jo li he estat amant sol·licit...

D'això també me n'haig de penedí?

— Fou un amor desordenat i il·licit!

— Doncs... tant se vall... men penedeixo, sí!

— Tens algun pecat més dins teu?

— No, pare.

— De tots els que m'has dit i els que has comés contrit demanes perdó a Déu?

— Sí, pare.

— I et sap greu de tot cor d'haver-lo ofés?

— Sí.

— Doncs, en nom de Déu omnipotent, Pare, Fill i Esperit Sant, t'absolc. Amén.

Però aquell home sencer, aquell fruhidor

convensut de la vida qu'accepta resignat la mort, exclama, no ab la ironia del excéptich, sinó ab to de protesta, y com acullintse á una feble esperança:

— Moriré resant el credo;
més digueu an el butxí
que no m'ati fins i a tant
que m'hagi sentit a di:
« Crec en la resurrecció de la carn ».

Es un'obra feta per má de mestre, d'aquelles que no s'oblidan un cop llegidas.

Y passém ja á la més coneguda de las sevas poesias: *La Sardana*. La emoció que produí al ésser llegida en els Jochs Florals, hont fou premiada, se renova á cada instant. perque no pot darse més encertada combinació de color, de poesia, de música; en una paraula: major armonia.

Si es suggestiva, si es gráfica y precisa sa estructura, ho demostra'l següent fet. Varem sentir recitarla devant d'un vell sardanayre, un descendent dels adoradors de Ceres que la escoltà abstret y sorprés, y exclamá al acabar, espurnejantli'ls ulls:—«Cóm la ballaria, si fos més jove!»

En las restants composicions s'hi remarcen també las personalissimas qualitats d'en Maragall, si bé algunas pecan de massa confusas per excés de simplicitat ó per lo descuydat de la forma. Algú li ha fet un càrrech, y no falta qui l'acusa de cercar á dretas aqueix desdibuixament ab l'afany de singularisarse, seguint la funesta corrent dels que creuen que la extravagancia es un element de bellesa y un camí pera la notorietat. Res més injust. En Maragall es un artista massa sencer y massa honrat per'acudir á aqueixos recursos, propis tan sols de la impotencia.

Lo que hi ha es que, ab nirviositat d'artista, vol fixar depressa la imatge concebuda ab por de que s'esvaneixi, y tem marcir sa frescor retocant aquelles linias incorrectes però vigorosas, tiradas en un moment d'inspiració. Sos pensaments més delicats, sos sentiments més íntims, las imatges objectivas que percebeix, vol reflectarlos embellits á través de son temperament artístich sense disfressarlos; ab el temor de que perdin sa puresa al donàrlos més relleu, prefereix deixarlos boy confosos é incorrectes, ans que desnaturalisarlos. Ab tot, just es confessar qu'aixó no deixa

d'ésser un defecte, potser l'únich del autor. Ell, que domina la forma com á mestre, ell que sab construhir estrofas com vulgarment se diu esculpturals, sens incorre en l'encarament académich, ell que posseheix el do maravellós d'expressar una idea ab dugas paraulas, ben fàcilment podia evitar aquelles incorreccions innecessarias que causan al lector una impresió d'extranyesa, que sovint el confonen y que necessariament el distreuhen. Per exemple, la *Oda á Espanya*, que per aquest motiu restan amagadas sas bellesas y produheix al acabament una freda desilusió. En altras composicions que responen á un estat molt íntim del autor, la indecisió de linias y la manca de relleu impideixen la compenetració del lector ab ell. Aixís *El dia dels Reis*, *La nit de la Puríssima* y *Sol solet*, no son més qu'apuntacions, esbossos d'artista que sols ell pot compendre y á pochs logran interessar.

Aixó no vol dir que'l poeta tingui de ferse escláu de la forma; però si es cert que poch valor deu concedirse á aquelles composicions buydas, més obra d'artífice que d'artista, sense més mèrit que sa música ensopidora. ningu podrà sostenir que no guanyi en bellesa una idea correctament expressada.

Gran llibertat té avuy el poeta pera usar de la rima, ó en ultim cas, el vers lliure y la prosa li permeten també esplayarse fugint de la meticulositat clàssica. De sobras ha demostrat en Margall qu'es capás de ferho.

Y ara sols es de desitjar que no li surtin imitadors, que com á tals, faltats de las qualitats del artista, no poden fer més que grans caricaturas dels defectes qu'en l'autor son ben petits; y que pera bé del Art en Maragall ens favoreixi prompte, y ben sovint, ab novas creacions que, com á sevas, per tots serán admiradas y assaboridas.

ORIOL MARTÍ.

EN JOAN FASTENRATH

Tornant de la festa dels Jochs Florals de Zaragoza, no's pogué estar d'honrarnos ab la seva companyia l'ilustre literat alemany.

El mateix dia que s'entorná cap á Colonia vaig anar al Gran Hotel; al cap de poca estona que m'esperava, va venir: era la primera

vegada que'l veyia, y semblá que'ns coneguessim de toda la vida. Es tan afable, estima tant á Catalunya!

Bona proba n'ha dat ab las traduccions qu'ha fet de la literatura de casa, pera donarla á coneixe al seu país; y no content encara, coronant aquest amor qu'ell sent ab tanta intensitat per tot lo nostre, y qu'hem d'agradir sempre, ab la institució que feu dels Jochs Florals á la patria dels grans filòsops y dels grans artistes.

Tot ell es venerable. La seva veu, d'accent estranger, vibra trémola y dolça. Té tot el cap nevat, mes el seu cor es jove, es un jardí d'idees, es la eterna primavera del sentiment.

Está á Colonia, y viu complertament enterat de tot el moviment del nostre intelecte; coneix un á un tots els periódichs de casa, y'm va parlar molt favorablement de JOVENTUT.

Parlarem de la semblansa qu'existeix entre ells y nosaltres: de la música popular, de las llegendas, dels edificis gòtics, del nostre caràcter mateix, seriós y reflexiu... En tot aixó diu ell que hi troba una retirada de germá, no obstant y la diferencia de rassa.

El gran concepte que té del Orfeó Catalá ha fet que parlés ab en Millet, lo que probablement portará que pel maig, y en la festa dels Jochs Florals de Colonia, els nostres cants populars ressonin á l'Alemanya.

L'entusiasme per Catalunya desinteressat y noble d'en Fastenrath y de la seva distingida muller, qu'ha sigut justament aclamada reyna de la Bellesa á Zaragoza, es una lliçó qu'hauria d'averkonyir á més de quatre fills borts de casa, y sobretot al qui, contradint lo que cantá en la seva joventut, diu lo qu'ha dit en la edat en que hauria de dur el cap alsat ab idees justament santas, ja que'l pes dels anys li fa acotar. L'hivern de la vida li va gelant la seva ànima decrepita.

Salut, donchs, y reconeixement al distingit amic y il·lustre literat alemany en Joan Fastenrath, y á la seva esposa.

RAFAEL NOGUERAS Y OLLER

NOVAS

La Junta Permanent de la *Unió Catalanista* ha quedat constituïda en la següent forma:

President, don Manel Folguera y Durán, de Sabadell; Vispresident, don Marián Vayreda, de Olot; Tresorer, don Oriol Martí, de Barcelona; Vocals: don Agusti M. Gibert, de Tarragona, don Domingo Martí y Julià y don Joseph M.ª Roca, de Barcelona; y Secretari, don Lluís Marsans, de Barcelona.

El Consell general de la *Unió* té acceptadas per unanimitat las adhesions de diferents publicacions catalanas, entre ellas JOVENTUT.

La Diputació de las Balears, l'Ajuntament de Palma y'l Cabildo de sa Catedral, ens han invitat atentament á la reunió qu'en la Llotja d'aquella ciutat celebrarán el dia 4 del corrent las autoritats, corporacions y vehinat per acordar la erecció d'un monument á Ramón Llull y constituïr l'organisme qu'haurá de realisar el pensament.

Encara que no tinguém probabilitats d'assistir á tan patriòtic y solemne acte, ens hi associém ab el major entusiasme.

Nostre estimat amic y col·laborador en Santiago Rusiñol ha entrat en franca convalescencia després d'haver suferit una delicada operació quirúrgica.

Ab aquest motiu, JOVENTUT li envia la enhorabona y una forta abraçada.

Al entrar en màquina'l present número faltan pocas horas pera celebrarse la Junta general ordinaria del Cos d'adjunts dels Jochs Florals, convocada després d'haver efectuat la presentació dels comptes del any y la elecció dels mantenedors qu'han de formar el Consistori del any vinent.

La setmana entrant en donarém compte.

Se'ns prega la publicació del següent comunicat:

La nova Junta de la Secció de Ciencias, Carreras Especiales y Bellas Arts del «Centre Escolar Catalanista» de Barcelona, després d'haver pres possessió dels càrrecs, se creu ab el dever de fer present á tots els joves aymadors de la Ciencia y conreuhadors de las Bellas Arts de la terra catalana, que continuarà y procurarà portar á bon terme'ls treballs pera la celebració del Concurs científic y artístic que la esmentada Secció iniciá á son degut temps, ab el mateix zel qu'ha demostrat en tot la digna Junta anterior.

Aquesta Secció, atenent á las rahonadas peticions de gran nombre de joves desitjosos de pendre part en el Concurs (peticions fetas en sessió celebrada darrerament), prengué'ls següents acorts: Primer: allargar el plasso pera l'admissió de treballs fins al dia primer de desembre d'enguany. Segón: fer coinci-

dir l'acte de la celebració del Certamen ab la Sessió Inaugural de las tascas del present curs acadèmic, lo qual se verificarà dintre la segona quinzena del mes de janer de 1901; el dia y l'hora s'anunciarán ab la deguda oportunitat. Y tercer: introduhir una modificació en el primer premi, qu'es el d'honor, ofert per la Secció organísadora al millor treball científich ó artístich de tema lliure, en el sentit de concedir un premi al millor treball científich y un altre al artístich.

S'acordá, per altra part, aumentar el Jurat calificador en dos membres més, quins noms se farán públichs próximament.

Fetas las presents aclaracions per la Junta de la Secció organísadora del Concurs en la ciutat de Barcelona, mes d'octubre del any 1900.

Isidro Campllonch y Roméu, President.
— Joseph Ros y Güell, Vispresident.—Joan de Dalmáu y Domingo, Secretari.

S'ha obert á ca'n Parés la Exposició *Jardins d'Espanya*, d'en Santiago Rusiñol.

En nostre vinent número ns ocuparém detingudament d'aquest aconxeixement artístich.

La societat «Aplech Catalanista», qu'ha d'actuar á Novetats durant la present temporada d'hivern, ha publicat un hermós cartell en varias tintas, obra d'en Lluís Graner.

El «Fayans Catalá» ha publicat las postals «Catalunya», dibuixadas pel senyor Paláu, que produheixen bonich efecte.

L'«Asociación Escolar Republicana» celebrá sa inaugural el dia 28 del passat octubre, havent tingut l'atenció d'invitarnos al acte.

Hem rebut las següents obras:

Diagnóstico de los cálculos renales por los rayos Röntgen, treball publicat pels doctors don César Comas y Llaberia y don Agusti Prió y Llaberia.

La luz, el sonido y la música, per don Enrich Sánchez Torres.

La Presonera, passatemp comich en un acte, de don Pere Marti y Peydro.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

Catalunya: Trimestre, 1'50 pessetas; un any, 6 pessetas.

Altras regions d'Espanya: Mitj any, 4 pessetas; un any, 7 pessetas.

Estranger: Un any, 8 pessetas.

Número corrent, 10 céntims; atrassat, 25 céntims.